

**ПЕДАГОГІКА**

УДК 378.015.31:373.2.011.3-51

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.0/25.178966>**Світлана БАДЕР,***orcid.org/0000-0002-9225-423X*

кандидат педагогічних наук, доцент,

завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

(м. Старобільськ, Луганська область, Україна) [svetmira23@meta.ua](mailto:svetmira23@meta.ua)**ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНО-СМИСЛОВИХ ОРІЄНТАЦІЙ  
МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ  
У СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ СТУДІЯХ**

Стаття присвячена теоретичному аналізу сучасних науково-педагогічних досліджень із проблеми формування ціннісно-смыслових орієнтацій майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, що набуває актуальності у зв'язку із загальним падінням рівня духовної культури та переорієнтацією орієнтирів населення у бік матеріальних цінностей. Особливо гостро означена проблема постає, коли йдеться про майбутніх вихователів, адже вони є взірцем для дітей та орієнтиром у світі цінностей.

Базуючись на ґрунтовному аналізі дисертаційних робіт, наукових студій останніх років, ми виявили та схарактеризували провідні підходи до розуміння сутності ціннісних орієнтацій майбутніх педагогів, у т. ч. майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Виявлено, що в педагогічних дослідженнях більшість учених розглядають смислові орієнтації у структурі ціннісних орієнтацій, а смисл є вирішальним фактором і водночас умовою переходу цінностей у ціннісні орієнтації. Такий перехід стає можливим лише у процесі діяльності, що має ціннісно-смысловий характер.

Автор доводить необхідність моделювання інноваційної педагогічної системи, спрямованої на формування ціннісно-смыслових орієнтацій майбутніх вихователів, адже більшість вже наявних розвідок у галузі педагогіки обмежуються пропонуванням відповідних педагогічних умов, де традиційними є такі: аксіологізація змісту дисциплін навчального плану (здебільшого професійного циклу), упровадження відповідного спецкурсу, спрямованого на формування необхідних знань про цінності, їх ієрархію та роль у процесі життєдіяльності та включення студентів до ціннісно-орієнтованих видів діяльності (як аудиторної, так і позааудиторної: науково-дослідної, волонтерської діяльності, різних видів педагогічної практики тощо).

**Ключові слова:** цінності, ціннісні орієнтації, професійно-ціннісні орієнтації, смисли, ціннісно-смыслові орієнтації майбутніх вихователів.

**Svitlana BADER,***orcid.org/0000-0002-9225-423X*

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor;

Head of the Department of Preschool and Primary Education

of SI "Lugansk Taras Shevchenko National University"

(Starobelsk, Ukraine) [svetmira23@meta.ua](mailto:svetmira23@meta.ua)**THE PROBLEM OF FORMATION VALUE-SENSE ORIENTATIONS OF FUTURE  
EDUCATORS OF KINDERGARTEN IN MODERN PEDAGOGICAL RESEARCHES**

The article is devoted to the theoretical analysis of modern scientific and pedagogical research on the problem of the formation value-sense orientations of future educators of kindergarten, which is becoming increasingly relevant in connection with the fall of the general level of spiritual culture, reorientation of population orientations towards material values. This problem is especially acute when it comes to future educators of kindergarten, because they are a role model for children and a guide in the world of values.

Based on the analysis of dissertations and scientific publications of recent years, the main approaches to understanding the essence of the value orientations of future teachers, including future educators, have been identified. It is revealed that pedagogical research most of the authors consider the sense orientations in the structure of value orientation, and meaning is the decisive factor and at the same time the condition for the transition of values to value orientations. Such a transition is possible only in the process of activity, which has a value-semantic character.

*The author proves the necessity of modeling an innovative pedagogical system aimed at forming value-sense orientations of future educators of kindergarten, since most of the existing studies are limited to offering a number of pedagogical conditions, among which the classical ones are: axiologization of the content of the curriculum disciplines (as a rule of the professional cycle); the introduction of an appropriate special course aimed at generating knowledge about the values, personal value orientations, etc; and inclusion of students in different value-oriented activities (both in the classroom and out-of-class, namely: volunteer activities, scientific-research activities, different types of teaching practice and so on).*

**Key words:** values, value orientations, professional value orientations, sense, value-sense orientations of future educators of kindergarten.

**Постановка проблеми.** Нестабільна соціально-економічна та політична ситуація, притаманна сучасному українському суспільству, негативно позначається на загальних суспільних настроях, провокує ситуацію невизначеності для українських сімей і підростаючого покоління. Це виявляється насамперед у падінні рівня духовної культури та переорієнтації пріоритетів особистості у бік матеріальних цінностей на протигагу загальнолюдським, духовним. Особливо гостро постає проблема формування системи цінностей у майбутніх педагогів, зокрема вихователів закладів дошкільної освіти, адже саме вони, поряд із батьками, є орієнтирами для дітей у світі цінностей. Зважаючи на це, вкрай необхідною є аксіологізація процесу професійної підготовки майбутніх вихователів в умовах вишів, формування у них ціннісно-сміслових орієнтацій.

**Аналіз досліджень.** Проблема професійної підготовки майбутніх вихователів широко висвітлена у науковій педагогічній літературі, зокрема це студії Л. Артемової, Г. Беленької, А. Богуш, Н. Гавриш, Т. Жаровцевої, О. Кононко, Ю. Косенко, К. Крутій, О. Листопад, В. Нестеренко, Т. Танько та ін. З іншого боку, становлення аксіосфери майбутніх вихователів у педагогічному науковому полі здебільшого презентовано з погляду формування професійних і педагогічних цінностей (Г. Андрюніна, О. Горбатова, С. Камінська, О. Лисенко, О. Падалка), також окреслені провідні аксіологічні орієнтири у професійній підготовці майбутніх вихователів і шляхи формування їхньої аксіологічної компетентності (С. Кондрачук, Р. Пріма, Г. Цветкова). Натомість все ще потребує дослідження на теоретико-методичному рівні проблема формування ціннісно-сміслових орієнтацій майбутніх фахівців дошкільної освіти.

Отже, **метою статті** є дослідження проблеми формування ціннісно-сміслових орієнтацій майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у педагогічній теорії та практиці для кращого розуміння сутності проблеми та подальшого вибудовування відповідної системи роботи під час професійної підготовки майбутніх вихователів у закладі вищої освіти.

**Виклад основного матеріалу.** Ґрунтовний аналіз останніх наукових розвідок і дисертаційних досліджень переконує в тому, що ціннісні орієнтації майбутніх вихователів є однією з найбільш актуальних проблем сьогодення, з іншого боку – більшість науковців розглядають її у контексті майбутньої професії, тобто здебільшого йдеться про професійні ціннісні орієнтації або пріоритетні педагогічні цінності й ігноруються особистісні цінності та смисли майбутніх фахівців.

Так, ще в 90-х рр. ХХ ст. проблема формування ціннісних орієнтацій майбутніх вихователів привертала увагу таких білоруських дослідників, як О. Горбатова, С. Камінська. Дисертаційне дослідження О. Горбатової присвячено проблемі формування моральних ціннісних орієнтацій майбутніх вихователів, де перші визначаються як складне особистісне утворення, що регулює подальшу професійну діяльність, і найбільш значуще у становленні професіоналізму (Горбатова, 1994: 5). Формування моральних ціннісних орієнтацій майбутніх вихователів є самостійним, соціально зумовленим, цілеспрямованим, динамічним процесом становлення активної позиції майбутнього вихователя, що відповідає потребам суспільства та включає систему професійних і моральних орієнтацій і глибоке усвідомлення ролі педагога у вихованні дошкільників (Горбатова, 1994: 11). Як бачимо, дослідниця в системі моральних ціннісних орієнтацій вбачає як професійні, так і власне моральні орієнтації, для формування котрих пропонує провадити роботу у три етапи: перший (довишівський), на якому відбувається формування установки на педагогічну професію; другий – безпосереднє навчання у ЗВО; третій має на меті адаптацію молодого фахівця до роботи в дитячому садку (Горбатова, 1994: 11–12). Нам імпонує думка дослідниці щодо джерела моральних ціннісних орієнтацій, яке вона вбачає у сумісній діяльності студентів. Ми також вважаємо, що викладач має активно включитися в таку діяльність на засадах партнерських стосунків і задавати смисл тієї чи іншої діяльності, яка сприятиме формуванню ціннісно-сміслових орієнтацій майбутніх вихователів.

Цікавими є також пропозиції О. Гарбатової щодо педагогічних умов, що сприятимуть ефективності процесу формування моральних ціннісних орієнтацій, серед яких: координація між-факультетських зв'язків суспільно-педагогічної діяльності студентів (участь у наукових конференціях для студентів, олімпіадах, конкурсах, гуртках); диференціація та індивідуалізація діяльності ЗВО щодо морального виховання з урахуванням потреб, інтересів, установок студентів; цілеспрямоване формування ціннісно-орієнтаційного спрямування групи шляхом позааудиторної роботи; активне включення студентів до науково-дослідної діяльності кафедр, факультету, вишу; організація самовиховання майбутніх вихователів; упровадження в освітній процес методів активного навчання (Горбатова, 1994: 14).

С. Камінська зупиняється на формуванні професійно-ціннісних орієнтацій майбутніх вихователів і визначає їх як вибіркові ставлення до педагогічної діяльності, до особистості дитини та до самого себе як вихователя; такі ставлення формуються на основі широкого спектра всіх духовних ставлень особистості у різних професійно значущих видах діяльності (Каминская, 1997: 12). Нам імпонує позиція автора про те, що професійно-ціннісні орієнтації майбутніх вихователів необхідно формувати під час професійної діяльності, а для студента такою є педагогічна практика. С. Камінська пропонує дотримуватися низки етапів у процесі формування необхідних орієнтацій, зокрема: оволодіння базовими знаннями для вирішення професійних задач (у межах лекційних занять), набуття необхідних навичок (у межах практичних, лабораторних занять) для вироблення уміння приймати різні типи рішень (змістовно-цільові, організаційно-методичні, оперативні) та вирішення різних професійних завдань під час безпосередньої практики (Каминская, 1997: 61–65).

На сучасному етапі розвитку педагогічної науки Р. Пріма наголошує на необхідності формування аксіосфери майбутнього вихователя дітей дошкільного віку, трактуючи означену категорію як систему професійно-педагогічних ціннісних орієнтацій педагога-вихователя, що характеризують світогляд і визначають характер його педагогічної діяльності: ідеали, переконання, критерії оцінки себе й оточуючих, пов'язані з усвідомленням цілей фахової діяльності та засобів, необхідних для їх конструктивного досягнення (Пріма, 2012). Автор пропонує дотримуватися таких принципів у процесі професійної підготовки майбутніх вихователів з метою ефективного формування у них аксіосфери: принципу інтеріориза-

ції ціннісних орієнтацій (стає можливим лише у процесі корисної, продуктивно-творчої діяльності, оскільки цінності необхідно «пережити»), принципу гуманістичної спрямованості фахової підготовки (передбачає створення спеціального особистісно-розвивального середовища для формування гуманістичного світогляду особистості студента – майбутнього вихователя); принципу ціннісного ставлення до професійної діяльності (віддзеркалює внутрішню позицію особистості майбутнього фахівця); принципу міждисциплінарності (передбачає інтеграцію аксіологічних знань у змісті всіх дисциплін навчального плану) (Пріма, 2012).

Грунтовним є дисертаційне дослідження О. Лисенко, котра розкриває теоретико-методичні засади формування професійно-ціннісних орієнтацій майбутніх вихователів у системі фахової підготовки, обґрунтовує систему формування відповідних орієнтацій.

Складовими частинами системи є: соціально-імперативний (віддзеркалює соціальний запит на вихователів зі стійкими професійно-ціннісними орієнтаціями), цільовий (полягає у формуванні професійно-ціннісних орієнтацій майбутніх вихователів на засадах моральної спрямованості їхньої фахової підготовки), методологічний (уміщує наукові підходи, зокрема: акмеологічний, аксіологічний, компетентнісний, міждисциплінарний, особистісно орієнтований, структурно-номінативний, структурно-функціональний, системний, прогностичний, синергетичний, цілісний, проблемно-діяльнісний, середовищний; а також загальнодидактичні та специфічні принципи), змістово-технологічний (передбачає упровадження низки педагогічних умов із використанням відповідних технологій, форм і засобів діяльності) та діагностично-результативний (з метою діагностики визначено відповідні критерії, а саме: когнітивний, мотиваційний, практико-професійний, прогностично-рефлексивний; рівні сформованості професійно-ціннісних орієнтацій майбутніх вихователів: високий, середній, низький) блоки (Лисенко, 2019: 174–175).

У процесі фахової підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти О. Лисенко пропонує скорегувати зміст дисциплін навчального плану таким чином, щоб не лише надавати певний обсяг знань, а й спрямовувати студентів до пошуку смислу та постійного саморозвитку. На думку вченої, принциповим є залучення студентів до різних видів аудиторної та позааудиторної роботи, спрямованої на формування моральності як основи ціннісних орієнтацій особистості (Лисенко, 2019: 176–178). Нам імпонує ідея автора

про залучення студентів до волонтерського руху для формування у них необхідних професійних цінностей, з іншого боку – учена не охоплює весь спектр волонтерської роботи, обмежуючись лише мережею дитячих садків, залучаючи до роботи дошкільників і їхніх батьків. Важливою умовою реалізації запропонованої автором системи є реалізація суб'єкт-суб'єктного підходу в системі «студент – викладач», які мають взаємодіяти в режимі діалогу (Лисенко, 2019: 177). Погоджуємося з думкою автора, визнаючи таку взаємодію запорукою успішного діалогу та полілогу у процесі професійної підготовки студентів, що сприятиме формуванню ціннісно-смыслових орієнтацій майбутній вихователів.

О. Падалка, досліджуючи процес формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів, що визначає їх як комплекс різних видів професійних цінностей, пропонує забезпечити позитивну мотивацію майбутніх фахівців до професійної підготовки загалом, системне залучення студентів до практичної діяльності, яке сприятиме формуванню відповідних цінностей, формування педагогічної рефлексії у майбутніх вихователів (Падалка, 2014). У своєму дослідженні до пріоритетних педагогічних цінностей майбутнього вихователя учена зараховує такі, як:

- дитина (любов, повага до дітей, визнання дитини як центру життя);
- знання (адже вихователь є джерелом і транслятором знань, інформації та відповідної системи цінностей для дітей);
- комунікативність (прояв інтересу та любові до дітей, що віддзеркалює гуманістичну позицію педагога);
- творчість (виявляється через розкриття та реалізацію творчого потенціалу, здатності до самопошуку та самовдосконалення);
- саморозвиток (є цінністю особистісного зростання, характеризує прагнення до самореалізації та саморозвитку у професійній сфері);
- гуманність (гармонійна та високо морально розвинена особистість вихователя; її становлять ідеали, інтереси та ціннісні орієнтації особистості майбутнього вихователя) (Падалка, 2014: 53).

Означені педагогічні цінності, за твердженням О. Падалки, можливо сформувати у процесі професійної підготовки в три етапи, зокрема: змістовно-орієнтаційного (збагачення уявлень про цілі, сутність і спрямованість сучасного педагогічного процесу, цінності професії як провідної характеристики особистості педагога), практично зорієнтованого (орієнтування студентом своєї педагогічної діяльності на практичних заняттях

на основні зміни, переоцінки системи педагогічних цінностей), творчо-рефлексивного (самодіагностики педагогічних цінностей і прогнозування професійного й особистісного розвитку) (Падалка, 2014: 119–122).

Загалом погоджуючись із поданою класифікацією педагогічних цінностей, вважаємо, що вона є дещо обмеженою, адже нівелюється така педагогічна цінність, як людина загалом. Зважаючи на те, що вихователь має справу не лише з дітьми, а й із педагогічним і батьківським колективами, іншими фахівцями у процесі професійної діяльності, людина є тією цінністю, навколо якої синтезуються запропоновані вище.

Дещо схожі погляди на формування професійних цінностей майбутніх вихователів простежуються в роботі Г. Андрюніної, котра зазначає, що професійні цінності формуються у майбутніх вихователів у процесі актуалізації таких аксіологічних складників, як розуміння та прийняття суті педагогічної професії, специфіки її реалізації у системі дошкільної освіти, активне включення в діяльність із провідними суб'єктами освітнього процесу, усвідомлення власного рівня педагогічної майстерності та потреба у подальшому самовдосконаленні (Андрюніна, 2013: 18–19).

Учена пропонує низку організаційно-педагогічних умов, що сприятимуть формуванню відповідних цінностей майбутніх вихователів, серед них: посилення аксіологічної складової частини педагогічної освіти, практична спрямованість, цілеспрямованість, систематичність, пролонгованість, координованість аудиторної та позааудиторної роботи у процесі фахової підготовки майбутніх вихователів (Андрюніна, 2013: 18–19). На думку автора, професійні цінності майбутніх вихователів можливо сформувати, якщо дотримуватися певного алгоритму: насамперед необхідно познайомити студентів із сутністю та специфікою аксіологічної складової частини діяльності вихователя (орієнтаційний етап); по-друге, студент має прийняти й усвідомити систему професійних цінностей вихователя (реконструктивний етап), по-третє, студент приймає та ретранслює професійні цінності у подальшій практичній діяльності (конструктивний етап) (Андрюніна, 2013: 19).

С. Кондратюк наголошує на необхідності формування аксіологічної компетентності майбутніх вихователів, вважаючи її невід'ємним складником професійної компетентності. Автор розглядає аксіологічну компетентність майбутнього вихователя як здатність оцінювати соціальну й особистісну значущість професійних знань, умінь і навичок, що набуваються у процесі

фахової підготовки; готовність обирати цільові та смислові установки для своїх дій і вчинків, застосовувати їх для вирішення професійних практичних завдань на засадах гуманістичних ідеалів (Кондратюк, 2017: 25). Важливою для нашого дослідження є думка С. Кондратюк про те, що ціннісно-смислові орієнтації є структурним компонентом аксіологічної компетентності поряд із саморозвитком і соціальною взаємодією (готовністю до взаємодії, соціальної адаптації, кооперації з колегами, виконання професійного обов'язку тощо). Власне ціннісно-смислові орієнтації трактуються як розуміння цінностей освіти, усвідомлення соціальної значущості майбутньої професії, її цінності, високий рівень вмотивованості до виконання професійної діяльності (Кондратюк, 2017: 26). На думку вченої, процес формування аксіологічної компетентності майбутніх вихователів варто реалізовувати у такій послідовності: пред'явлення цінностей (інформаційний етап), усвідомлення та прийняття цінностей (актуалізуючий етап) і реалізація цінностей у діяльності та поведінці (моделюючий етап). погоджуємося з думкою автора про те, що важливою умовою формування аксіологічної компетентності є включення студентів в активну ціннісно-орієнтаційну діяльність.

Г. Цветкова наголошує, що «формування аксіосфери майбутнього педагога – неперервний процес набуття і привласнення особистістю морально-ціннісних імперативів, що становлять ядро і підґрунтя професіоналізму» (Цветкова, 2016). Важливою умовою формування ціннісних орієнтацій майбутнього вихователя учена визнає створення аксіологічного простору у ЗВО – такої педагогічної реальності, яка відображає педагогічну взаємодію його суб'єктів з усією сукупністю мотиваційно-ціннісних зв'язків; структурованої системи педагогічних чинників, активізації творчого потенціалу суб'єктів освітнього процесу у виші (Цветкова, 2016: 250). Г. Цветкова зазначає: «Саме в аксіологічному виховному просторі з позитивно-стимулювальними характеристиками виникає ефективна ціннісно-комунікативна взаємодія і викладача, і студента. Формуються властивості особистості щодо можливості усвідомлювати своє «Я», свою місію земного існування, розкривається сенс особистісного ціннісного збагачення, що виявляється у здатності викладача та студента діяти, думати, продукувати та виробляти цінності» (Цветкова, 2016: 251). Нам імпонує думка автора про те, що в основу формування ціннісно-смислових орієнтацій майбутніх вихователів покладено принцип активності суб'єктів

освітнього процесу, які під час діалогічної взаємодії здатні самі виробляти цінності.

**Висновки.** Узагальнюючи результати досліджень щодо формування системи цінностей майбутніх вихователів, можемо резюмувати, що: *по-перше*, здебільшого означена проблема досліджена у площині формування професійних цінностей у процесі фахової підготовки за допомогою спеціально розробленої системи, сукупності технологій, апробованих педагогічних умов тощо. Більшість фахівців розглядають смисли та смислові орієнтації безпосередньо у структурі ціннісних орієнтацій і не виокремлюють їх у ціннісно-смислові; *по-друге*: більшість дослідників наголошують на необхідності створення відповідного аксіологічного середовища у ЗВО, виокремлюючи різні його структурні компоненти, натомість спільними визнаються: аксіологізація дисциплін професійного циклу, педагогічної практики й упровадження спецкурсу ціннісного спрямування, суб'єкт-суб'єктні відносини між викладачем і студентом; залучення студентів до різних видів позааудиторної роботи (науково-дослідної, волонтерської, гуртової тощо); *по-третьє*: більшість авторів сходяться на думці про необхідність упровадження інноваційних форм і методів роботи (здебільшого інтерактивних) для формування аксіосфери майбутніх вихователів, до таких відносять: тренінг, кейс-метод, педагогічне есе, педагогічний плакат, педагогічний театр, мікровикладання тощо; *по-четверте*: є різні погляди на структуру ціннісних орієнтацій майбутніх вихователів, натомість спорідненими є такі компоненти, як знання та уявлення про цінності (когнітивний компонент); наявність мотивації до оволодіння професією, самовдосконалення (мотиваційний компонент); сформованість необхідних для подальшої професійної діяльності на аксіологічних засадах умінь і навичок (діяльнісний компонент); *по-п'яте*: процес формування ціннісно-смислових орієнтацій є довготривалим у часі та не вичерпується суто підготовкою у межах вишу, важливою є пропедевтична робота з потенційними абітурієнтами та подальший супровід молодих фахівців безпосередньо під час професійної діяльності в закладах дошкільної освіти.

З огляду на зазначене вище вважаємо за необхідне змоделювати та теоретично обґрунтувати систему формування ціннісно-смислових орієнтацій майбутніх вихователів у процесі професійної підготовки, що є перспективами подальших досліджень.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андриуніна А. С. Формирование профессиональных ценностей у будущих педагогов дошкольного образования : автореф. дисс. ... канд. пед. наук. Екатеринбург, 2013. 23 с.
2. Горбатова Е. В. Формирование нравственных ценностных ориентаций будущих педагогов дошкольных учреждений : автореф. дисс. ... канд. пед. наук. Минск, 1994. 18 с.
3. Каминская С. О. Формирование профессиональных ценностных ориентаций будущих педагогов дошкольных учреждений : дис. ... канд. пед. наук. Минск, 1997. 110 с.
4. Кондратюк С. В. Структурно-функциональная модель формирования аксиологической компетентности студентов – будущих педагогов дошкольного образования. *Вестник БарГУ*. 2017. Вып. 5. С. 23–28.
5. Лисенко О. М. Теоретичні і методичні засади формування професійно-ціннісних орієнтацій майбутніх педагогів дошкільних навчальних закладів у системі фахової підготовки : дис. ... докт. пед. наук. Івано-Франківськ, 2019. 465 с.
6. Падалка О. І. Формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів : дис. ... канд. пед. наук. Рівне, 2014. 268 с.
7. Пріма Р. М. Аксиологічні орієнтири у професійній підготовці майбутнього педагога-вихователя. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2012. Вип. 635. С. 171–176.
8. Цветкова Г. Аксиологічні засади підготовки вихователя дітей дошкільного віку до виховної діяльності. *Люднознавчі студії. Педагогіка*. 2016. Вип. 2. С. 244–254.

#### REFERENCES

1. Andriunina A. S. Formirovanie professionalnykh tsennostei u budushchikh pedagogov doshkolnogo obrazovaniia [Formation of professional values in future teachers of preschool education]. Extended abstract of candidate thesis. Ekaterinburg [in Russian].
2. Gorbatova E. V. Formirovanie нравstvennykh tsennostnykh orientatsii budushchikh pedagogov doshkolnykh uchrezhdenii [Formation of moral value orientations of future teachers of preschool institutions]. Extended abstract of candidate thesis. Minsk [in Russian].
3. Kaminskaia S. O. Formirovanie professionalnykh tsennostnykh orientatsii budushchikh pedagogov doshkolnykh uchrezhdenii [Formation of professional value orientations of future teachers of preschool institutions]. Candidate thesis. Minsk [in Russian].
4. Kondratiuk S. V. Strukturno-funktsionalnaia model formirovaniia aksiologicheskoi kompetentnosti studentov budushchikh pedagogov doshkolnogo obrazovaniia [Structural and functional model of the formation of axiological competence of students – future teachers of preschool education]. *Vestnik BarGU*. 2017. Vyp. 5. Pp. 23–28
5. Lysenko O. M. Teoretychni i metodychni zasady formuvannia profesiino-tsinnisnykh oriantatsii maibutnikh pedahohiv doshkilnykh navchalnykh zakladiv u systemi fakhovoi pidhotovky [Theoretical and methodical principles of formation of professional-value orientations of future teachers of pre-school educational institutions in the system of professional training]. Candidate thesis. Ivano-Frankivsk [in Ukraine].
6. Padalka O. I. Formuvannia priorytetnykh pedahohichnykh tsinnostei u maibutnikh vykhovateliv doshkilnykh navchalnykh zakladiv [Formation of priority pedagogical values of future teachers of preschool educational institutions]. Candidate thesis. Rivne [in Ukraine].
7. Prima R. M. Aksiolohichni oriientyry u profesiinii pidhotovtsi maibutnoho pedahoha-vykhovatel'ia [Axiological benchmarks in the professional training of the future educator of kindergarten]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu*. 2012. Vyp. 635. Pp. 171–176 [in Ukraine].
8. Tsvietkova H. Aksiolohichni zasady pidhotovky vykhovatel'ia ditei doshkilnoho viku do vykhovnoi diialnosti. [Axiological bases of preparation of the child care teacher to the educational activity]. *Liudynoznavchi studii. Pedahohika*. 2016. Vyp. 2. Pp. 244–254.